



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2020-03-30
Stockholm

Mål nr
P 10194-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-10-12 i mål nr P 6912-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

1. AE

2. CE

3. JT

4. KT

5. NT

Motpart

1. Sigtuna kommun
195 85 Märsta

2. AG

3. MG

Dok.Id 1570562

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

SAKEN

Detaljplan för bostäder vid Klockarbol, del av fastigheten X i Sigtuna kommun,
Stockholms län

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår NTs överklagande avseende punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut.
 2. Med ändring av punkten 2 i mark- och miljödomstolens domslut upphäver Mark- och miljööverdomstolen Kommunfullmäktige i Sigtuna kommuns beslut den 26 oktober 2017, ärende KS/2012:517 § 252, att anta detaljplan för bostäder vid Klockarbol, del av fastigheten X.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

NT har, som det får uppfattas, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva avvisningsbeslutet i punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut och pröva hans överklagande av Sigtuna kommuns beslut att anta detaljplanen.

AE, CE, JT och **KT** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva Sigtuna kommuns beslut att anta detaljplanen.

Sigtuna kommun, MG och **AG** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

NT har gjort gällande att han är berörd av planläggningen på det sätt som krävs för att han ska ha klagorätt och sammanfattningsvis anför följande: Han bedriver jordbruk tillsammans med sin far på fastigheten Y som gränsar till planområdet. Han ska under 2019 ta över fastigheten och jordbruksdriften. Vidare arrenderar han en jordbruksfastighet 5 kilometer från huvudgården. Möjligheterna för honom att bedriva jordbruket kommer att påverkas negativt av detaljplanens lösning för vatten och av den trafikökning som planen medför.

AE, CE, JT och **KT** har anför i huvudsak detsamma som redovisats i mark- och miljödomstolens dom i fråga om trafik samt avlopp och dagvatten. **JT** och **KT** har även vidhållit att det förekommit jäv under arbetet med detaljplanen och **KT** har här tillagt att detaljplaneområdet till stor del ligger inom bullerzonen för Arlanda flygplats.

Kommunen har anför i huvudsak följande: Dagvattenutredningen visar att de i detaljplanen föreslagna åtgärderna säkerställer att flödet från planområdet inte blir högre efter exploatering än vad det är idag. Avloppsanläggningen ska drivas i kommunal regi

och följa de lagkrav som finns på rening. Spillvattnet ska ledas till ett avloppsreningsverk för avskiljning av föroreningar och därefter till infiltration i sandakvifer för att sedan ledas till en våtmarksdamm. I våtmarksdammen, som utgör det sista steget i både dagvatten- och spillvattenhanteringen innan utsläpp i åkerdike, regleras utflödet till maximalt 26 liter per sekund. Trafikverket har bedömt att det befintliga vägnätet klarar den förväntade trafikökningen. De föreslagna bostäderna ligger utanför Arlandas influensområde. Exploatören är tjänsteman vid stadsbyggnadskontoret men har inte deltagit i handläggningen eller i beslut rörande detaljplanen. Det föreligger ingen jävs-situation.

MG och **AG** har anslutit sig till vad kommunen anfört i frågan om jäv och har därutöver anfört i huvudsak följande: Det detaljplanelagda området utgörs idag av jordbruksmark med ett fungerande dikessystem där avrinning sker till intilliggande fastigheter. Ett krav har varit att planen inte ska medföra ett ökat flöde till omkringliggande fastigheter eller att flödet ska uppstå någon annan stans. Vatten och avloppsutredningarna har genomförts i enlighet med Svenskt Vatten P105 och de visar att kravet uppfylls. Det kommer också att kontrolleras dels genom bygglovshand-eringen, dels genom kommunens fortlöpande kontroll över och ansvar för va-anläggningen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

NTs avvisade överklagande

NT är inte ägare till fastighet inom planområdet eller fastighet som gränsar till planområdet. Av det som NT har anfört i Mark- och miljööverdomstolen framgår inte heller att han på något annat sätt berörs av antagande-beslutet så som förutsätts för att han ska ha rätt att klaga på det. Det finns därför inte anledning att göra någon annan bedömning angående klagorätten än den som mark- och miljödomstolen har gjort. NTs överklagande ska alltså avslås.

Övriga överklaganden – målet i sak

Jäv

Mark- och miljööverdomstolen, som tillämpar bestämmelserna i 5 kap. 20 § samt 6 kap. 24 och 25 § kommunallagen (1991:900), gör ingen annan bedömning än mark- och miljödomstolen när det gäller JTs och KTs påstående om att det förekommit jäv vid handläggningen och antagandet av detaljplanen. Det finns därmed inte skäl att upphäva detaljplanen på grund av jäv.

Lämplig markanvändning

Samtliga klagande har i Mark- och miljööverdomstolen invänt mot den planerade lösningen för hantering av dag- och spillvatten. De har sammanfattningsvis gjort gällande att markerna söder om detaljplaneområdet inte klarar att ta emot det vatten som ska avledas från våtmarksdammen till befintliga åkerdiken nedströms planområdet.

Utgångspunkten vid planläggning är att mark som tas i anspråk för bebyggelse ska vara lämplig för det ändamål som detaljplanen anger, se 2 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. För att marken ska anses vara lämplig ska kommunen kunna visa att det bl.a. finns förutsättningar att lösa hanteringen av vatten och avlopp. Av plankartan ska det framgå hur planområdet delas upp för skilda ändamål och vilka bestämmelser som gäller för olika områden, se 4 kap. 30 § PBL. Planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av bl.a. planeringsförutsättningarna och hur planen är avsedd att genomföras. Av redovisningen av hur planen är avsedd att genomföras ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt, se 4 kap. 33 § PBL.

Den aktuella detaljplanens syfte är att göra det möjligt att uppföra 50 nya bostäder och ett större flerfamiljshus med högst 10 bostadsenheter på ett område som idag är oexploaterat och består av åker- och skogsmark. Området för de planerade bostäderna

består av flack åkermark med lerjord omgiven av två skogklädda moränhöjder. Området ligger på nivåer mellan 15 och 35 meter över havet och sluttar svagt söderut. Planen ska genomföras i två etapper.

Mark- och miljödomstolen har i sin dom redogjort för de separata system för dag- respektive spillvatten som föreslås i planhandlingarna. Till beskrivningen kan läggas att avsikten är att såväl dagvatten som renat spillvatten ska ledas till våtmarksdammen i planområdets södra del och vidare med reglerat utflöde till det öppna diket söder om planområdet. Vattenstatusen i den slutliga recipienten är måttlig på grund av övergödning.

Detaljplanekartan och planbestämmelserna redovisar dag- och spillvattenhanteringen genom att avloppsreningsverk samt underjordiskt vattenreservat och va-tekniska anläggningar medges inom en del av kvartersmarken. Vidare finns bestämmelser om att dagvatten ska fördröjas och infiltreras innan bräddning sker till lokala vägdiken eller – om vattnet kommer från gemensamma parkerings- och körytor utomhus – vid bedömt behov ska renas innan avledning sker. Under rubriken markens anordnande nämns att kvartersgatornas placering i huvudsak ska följa illustration. Gator har däremot inte reglerats till sitt läge i plankartan. Detta leder till att det är svårt att förutsäga hur tomterna kommer att placeras och därmed hur dagvattnet kommer att flöda i terrängen. Det saknas även markreservationer i plankartan för dagvattenhanteringen, som är central för planens genomförande. Inte heller dagvattendammen och infiltrationsområdet är lägesbestämda i planen och såvitt framgår konkurrerar dessa om samma yta inom planområdet.

Huvudmannskapet för allmän platsmark m.m. ska enligt detaljplanen vara enskilt. Det är fråga om en relativt stor exploatering som kommer att ske successivt. Gator och nödvändiga anläggningar för vatten och avlopp måste emellertid byggas ut för att området ska fungera. Att det inte är tydligt redovisat i plankartan i vilka områden dessa vägar och andra anläggningar ska finnas, gör att det inte går att överblicka hur planen ska kunna genomföras.

Vad närmare gäller va-lösningarna konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att det av planbeskrivningen framgår att utgångspunkten vid planeringen har varit att varken vattenflödet eller mängden föroreningar från området ska öka på grund av exploateringen. Kommunen har också bedömt att det målet kommer att uppnås under förutsättning att relevanta krav enligt miljöbalken ställs i bygglovsskedet. Utflödet från våtmarksdammen ska enligt vad kommunen angett regleras till maximalt 26 liter per sekund.

Länsstyrelsen angav i sitt granskningsyttrande, med hänvisning till 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV, att länsstyrelsen bedömde att det på grund av antalet planerade bostäder fanns behov av att ordna dricksvatten och avlopp i ett större sammanhang och att kommunen därför behövde bestämma verksamhetsområde och se till att tillgodose behovet genom en allmän anläggning. Kommunen har i genomförandebeskrivningen angett att ”Enligt Länsstyrelsen kommer planområdet att omfattas av [...] LAV. Sigtuna kommun är därmed huvudman för VA och ansvarar för VA anslutning.” Samtidigt anges att fastighetsägaren/exploatören ska uppföra en anläggning för avloppshantering och dricksvattentillförsel samt att en gemensamhetsanläggning ska bildas för utbyggnad och förvaltning av områdets gemensamma distributionsnät för avlopp och dricksvatten. Planhandlingarnas redogörelse för hur detaljplanen i denna del ska genomföras är alltså motsägelsefull och det framgår inte vilka vattentjänster som ska omfattas av den allmänna va-anläggningen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att med rådande markförhållanden är den föreslagna tekniska lösningen för avloppshantering innefattande dag- och spillvatten relativt komplicerad. Det framgår bl.a. av att hanteringen enligt beskrivningen kan komma att kräva ett LPS-system med pumpbrunnar för att fungera. En våtmarksdamm kräver också underhållsåtgärder för att dess funktion ska upprätthållas över tid. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning är omständigheterna sådana att, om kommunen själv inte ska ha ett bestämmande inflytande över utförande, underhåll och drift av anläggningarna för dag- och spillvatten, förutsättningarna för anläggningarna måste framgå tydligt av planen. Annars kan det inte bedömas att målsättningen att inte öka vattenflöde eller föroreningar från området kan uppnås.

Detaljplanens genomförande ska enligt planbeskrivningen ske i två etapper. För att området ska kunna fungera måste dock nödvändiga anordningar för dag- och spillvatten byggas ut för hela området redan i samband med den första etappen. Detta innebär att ett mindre antal fastigheter kan få ansvara för driften av anläggningar som är mycket större än som svarar mot deras egna behov. Det kan i sammanhanget vidare noteras att det i planbeskrivningen anges att även intilliggande fastigheter ska ges möjlighet att ansluta till områdets vatten- och avloppsanläggning vilket innebär att anläggningarna avses dimensioneras för fler fastigheter än vad som ryms inom planområdet. Detta talar mot att annan än kommunen bör vara huvudman för avloppsanläggningarna.

Slutligen noterar Mark- och miljööverdomstolen när det gäller kommunens målsättning att vattenflödet från planområdet inte ska öka på grund av exploateringen, att våtmarksdammen i dagvattenutredningen synes ha dimensionerats utan att hänsyn tagits till återstående flöde från avloppsreningsverket efter infiltration.

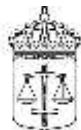
Sammanfattningsvis anser Mark- och miljööverdomstolen att kommunen inte har visat hur detaljplanen ska genomföras. Det finns brister i plankartan eftersom det inte säkerställs var alla viktiga funktioner såsom gator, dagvattenhantering och dagvattendamm ska lokaliseras. Av detaljplanen framgår inte hur va-frågorna ska lösas, trots att det är av avgörande betydelse att denna fråga är löst i planen för att marken ska anses lämplig för bebyggelse. Det innebär att Mark- och miljööverdomstolen anser att detaljplanen strider mot bestämmelserna i 2 kap. 5 §, 4 kap. 30 § och 4 kap. 33 § PBL. Överklagandena ska därför bifallas och beslutet att anta detaljplanen upphävas.

Vid denna utgång saknas anledning att pröva de övriga invändningar som klagandena har gjort.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, tekniska råden Ingrid Johansson och Börje Nordström samt hovrättsrådet Christina Ericson.

Föredragande har varit Anna Nordenskjöld.



NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-10-12
meddelad i
Nacka

Mål nr P 6912-17

PARTER

Klagande

1. SA

2. UA

3. LRF Skepptuna/Lunda

4. MA

5. RB

6. AB

7. DG

8. DE

9. AE

Dok.Id 549569

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

10. CE

11. MJ

12. AK

13. Skepptuna Bygdegårdsförening

14. JT

15. KT

16. NT

17. EV

18. ÅV

19. JÖ

Motpart
Sigtuna kommun
195 85 Märsta

ÖVERKLAGAT BESLUT

Sigtuna kommuns beslut 2017-10-26 i ärende nr KS/2012:517 (§252), se [bilaga 1](#)

SAKEN

Detaljplan för bostäder vid Klockarbol, del av fastigheten X i Sigtuna kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från SA, UA, LRF Skepptuna/Lunda, AB, DG, Skepptuna Bygdegårdsförening, NT, EV och ÅV.

2. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Sigtuna kommun (kommunen) beslutade den 26 oktober 2017 att anta detaljplan för Klockarbol, del av fastigheten X, skifte 2. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra 50 nya bostäder invid Skepptuna bygdegård, skola och förskola. Därutöver skapas möjligheten att uppföra ett större flerbostadshus för t.ex. äldreboende/gruppboende/ungdomsboende med maximalt tio bostadsenheter.

Länsstyrelsen beslutade den 13 november 2017 att inte pröva kommunens antagandebeslut av den aktuella detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Beslutet om att anta detaljplanen har nu överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

SA, UA, LRF Skepptuna/Lunda, MA, RB, AB, DG, DE, AE, CE, MJ, AK, Skepptuna Bygdegårdsförening, JT, KT, NT, EV, ÅV och JÖ

(klagandena) har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen. De har också föreslagit att planen ska omarbetas till att i stället omfatta 10–20 bostäder och fem bostäder för gruppboende/seniorboende och att de synpunkter som förts fram i överklagandet ska tillgodoses när planen omarbetas.

KLAGORÄTT

**SA, UA, LRF Skepptuna/Lunda, AB, DG, Skepptuna Bygdegårdsförening,
NT,**

EV och **ÅV** har förelagts att ange skälen för varför de ska anses ha klagorätt i målet.

SA och **UA** har fört fram i huvudsak följande till stöd för att de ska ha rätt att överklaga. Trafiken på vägarna i området är tidvis intensiv med hämtning och lämning vid skolområdet. De berörs även eftersom de bor nära byggområdet, det ska byggas för många villor, flytta in för många människor, trafiksäkerheten skulle försämrats, trafiken öka och flora och fauna påverkas negativt när så många människor ska röra sig i skogen. Byggnationen skulle innebära sprängningar i närheten av de boende. Eftersom exploateringen skulle ta fem år skulle de störas av byggtrafik, sprängningar och buller under lång tid.

LRF Skepptuna/Lunda har fört fram i huvudsak följande till stöd för att föreningen ska ha rätt att överklaga. Det är en intresseorganisation för lantbrukare och markägare med en stark önskan om jordbruksmarkens välmående och bevarande. De vill därför stötta sina medlemmar som direkt och indirekt påverkas av bristerna i detaljplanens utförande och analys.

AB, DG, ÅV och **EV** har fört fram i huvudsak följande till stöd för att de ska ha rätt att överklaga. De har tidigare i detaljplaneprocessen erkänts som sakägare av kommunen. Detaljplanens omfattning är dessutom av sådan karaktär att bland annat föreslagna vatten- och avloppslösningar samt avsaknaden av hållbara lösningar för en ökad trafikmängd kan få stor påverkan på dem. Med tanke på mängden bostäder som ska etableras i relation till befintlig bebyggelse är planens påverkansområde större än i mer tätbebyggda områden, varför även fastighetsägare som inte direkt gränsar mot detaljplaneområdet ska erkännas som sakägare.

Skepptuna Bygdegårdsförening (bygdegårdsföreningen) har fört fram i huvudsak följande till stöd för att föreningen ska ha rätt att överklaga. Bygdegårdsföreningen uppfyller inte de krav som ställs för att en förening ska ha

rätt att överklaga en detaljplan. Den ska dock anses ha klagorätt eftersom den äger en fastighet i planområdets närhet. Fastigheten ligger i direkt anslutning till skolan, som i sin tur angränsar till planområdet. Infarten från väg 934 är gemensam för bygdegården och skolan. Vägens standard är dålig och detaljplanen förväntas medföra en fördubbling av trafiken. Trafikökningen kommer att påverka bygdegårdens hyresgäster och därmed även bygdegårdsföreningen. Vid utfarten från bygdegården finns en busshållplats. Det kommer vara nödvändigt att anlägga en gång- och cykelväg från planområdet till denna. I planbeskrivningen finns bara en oklar beskrivning av hur man tänkt lösa denna fråga. En sådan gång- och cykelväg kommer dock att behöva placeras på bygdegårdsförenings mark. Bygdegården får sitt färskvatten från skolans anläggning. Dessa brunnar kan påverkas av detaljplanen. Arbete med en överenskommelse om gemensamhetsanläggning för avlopp pågår just nu mellan bygdegårdsföreningen och kommunen. Det har då kommit fram att Lantmäteriet även mottagit en ansökan från planägaren som inte är förenlig med bygdegårdens ärende. Även denna fråga påverkar bygdegårdsföreningen. Föreningen är sammantaget berörd av detaljplanen och har rätt att överklaga.

NT har fört fram i huvudsak följande till stöd för att han ska ha rätt att överklaga. Det föreligger jäv i ärendet. Lösningen för dagvatten är bristfällig och skulle innebära stora problem för åkermarken nedanför området eftersom den skulle få ta emot alldeles för stora vattenmängder. Vagnätet klarar inte av den ökning av trafik som nybyggnationen skulle innebära. Han kommer få problem med att bruka intilliggande åkermark, bland annat på grund av vattenskyddsområdet.

UTVECKLING AV TALAN I SAK

Till stöd för sitt överklagande har klagandena fört fram bl.a. följande.

Jäv och otillåten bisyssla

Exploatören är anställd vid kommunens stadsbyggnadskontor. Exploatören, handläggarna på kontoret och beslutade politiker har därför en nära relation. Även

om en fristående konsult har rekryterats för planarbetet har beslutet om att anta detaljplanen fattats av exploatörens närmaste chefer. Konsulten har dessutom rekryterats efter beslutet om att inleda en planprocess, vilket har medfört att ramarna för projektet redan var klara när konsulten inledde sitt arbete. Det har därför funnits en direkt jävsituation under arbetet med detaljplanen. Kommunens anställda får inte heller ha bisysslor som kan skada förtroendet för kommunens verksamhet. Enligt lagen om offentlig anställning får en anställd inte ha något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för dennes eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. Det föreligger därför en konflikt mellan kommunens regelverk om bisysslor samt lagen om offentlig anställning. Detaljplanen har därför beslutats under felaktiga former och bör hanteras i en ny process.

Brukningsvärd jordbruksmark

Enligt planen föreslås 61 procent av åkermarken inrymma närodlingssytor, rekreationsområde för lek och vistelse samt ytlig dagvattenhantering. Vidare anges att den marken blir möjlig att återinföra som odlingsbar mark vid behov. Utvecklingen inom jordbruket går dock mot allt större brukningsenheter och inga trender tyder på att små ytor inne i villaområden kommer att vara möjliga att bruka på sikt. Att kunna återställa denna mark, som kommer ligga inne i ett villaområde, är inte rimligt. Enligt 3 kap. miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Väsentliga samhällsintressen, t.ex. tillgången till skola, skulle uppnås redan vid ett mindre antal bostäder i området. Motsvarande andel bostäder kan byggas på andra platser i kommunen och jordbruksmarken skulle därmed inte behöva tas i anspråk. Kommunen har därmed inte kunnat visa på vilket sätt värdet av planen överstiger värdet av jordbruksmarken.

Riksintresse för kulturmiljövården och utformningen av området

Enligt detaljplanen är avsikten att skapa en varierad bebyggelse som ansluter i karaktär till den befintliga bebyggelsen i Skepptuna. I närområdet saknas dock hussamlingar om 60 bostäder helt. Närområdet karakteriseras i stället av landsbygd med mindre samlingar hus, varför planens ambition att ansluta till områdets karaktär inte kommer att kunna uppfyllas. Platsen är dessutom belägen i ett område med riksintresse för kulturmiljöer, där utformningen av bebyggelse spelar stor roll. Detaljplanen saknar i stort sett helt styrande regler för utformningen av området eftersom t.ex. husens fasader, tak, storlek, utformning m.m. endast regleras i vaga ordalag. Det kommer därmed vara möjligt att bygga vilka typer av hus som helst. Reglerna för områdets utformning behöver på grund av detta omarbetas.

Påverkan på befintlig näringsverksamhet

Ett av målen med detaljplanen är att exploateringen ska stödja kommunens övergripande mål att främja en levande och långsiktigt hållbar landsbygd. Det finns dock en överhängande risk för att ett genomförande av detaljplanen snarare kommer att försvåra eller omöjliggöra för närliggande verksamheter. Det saknas tillräckliga avstånd mellan de planerade bostäderna och intilliggande hästagar och grannfastigheter. Planen kan därför få stor negativ påverkan och även omöjliggöra jakt, hästnäringssamhet samt skogs- och jordbruk. Ingen genomarbetad konsekvensbeskrivning av vilken påverkan planen får på grannfastigheter har gjorts.

Planförfarandet

Detaljplanen omfattade ursprungligen 40-80 bostäder. I den nu antagna planen har dessa ökat till 50+10 bostäder. Planen bör omarbetas till att omfatta ett mindre antal bostäder.

Trafik

Området ska anslutas till väg 934, som är krokig och smal. Inga planerade förbättringsåtgärder av vägen finns. Längs vägen finns villor, lantbruk, kyrka m.m. Endast ett fåtal mötesplatser finns och vinterväghållningen är lågprioriterad. Vid

anslutningen till planområdet är vägen fyra meter bred. Den anslutningen ligger också nära infarten/utfarten till skolan. Detaljplanen väntas medföra en fördubbling av trafikmängden på väg 934. Vid infarten/utfarten till skolan, bygdegården och idrottsplatsen skulle den ökade trafikmängden medföra stora trafikproblem. Det är också där bussarna trafikerar. Trafikverket har inte gjort någon bedömning av hur exploateringen kommer att påverka trafikflödet. Trafikverket har dock ställt som krav att avtal om anslutning av vägen från detaljplaneområdet till väg 934 ska tecknas innan detaljplanen vinner laga kraft. Detta krav har inte tillgodosetts i planen, där man anser att avtalet kan tecknas innan startbesked. Infrastrukturen i området klarar inte av att möta den planerade exploateringen.

Skola

Skolans platstillgång möter redan det platsbehov som finns. För förskolan överstiger behovet platstillgången. Det är inte utrett hur detta skulle hanteras. Sannolikt skulle tillfälliga lokaler behövas, vilket snarare skulle påverka barnens situation negativt än främja skolan. Eftersom Skepptuna skola enbart har klasser fram till årskurs 6 skulle ett större antal elever med tiden leda till ett ökat transportbehov till högstadieskolor i Märsta. Eftersom kollektivtrafiken har begränsad turtäthet skulle sannolikt antalet privata fordonsrörelser genom hämtning och lämning öka. Detta skulle leda till en sämre trafikmiljö för barnen.

Gång- och cykeltrafik

Hur gång- och cykeltrafik ska lösas har endast planerats inom detaljplaneområdet. I samrådsskedet i tidigare planförslag har en gång- och cykelväg funnits från planområdet till busshållplatsen, men den har nu tagits bort. Trafikverket skriver i sitt yttrande att en sådan väg saknas och att den bör vara planskild från trafikerad väg. Detaljplanen måste tydligt redovisa en trafiksäker gång- och cykelförbindelse från planområdet till skolan, idrottsplatsen och busshållplatsen.

Kollektivtrafik

En busshållplats finns vid området men turtätheten är idag låg. Varje vardag går en tur till Märsta och tre till Upplands-Väsby. Helgdagar går en tur till Upplands-

Väsby. Trafikförvaltningen skriver i sitt yttrande att utveckling av bostäder på landsbygden endast bör ske i anslutning till platser som har eller kan få en rimlig kollektivtrafikförsörjning. Enligt kommunens översiktsplan ska ny bebyggelse ske i anslutning till lägen med god infrastruktur. Ytterligare 60 bostäder kommer inte att utgöra tillräckligt underlag för utökad kollektivtrafik i området. Detaljplanen strider därför mot översiktsplanens intentioner. De tio planerade bostäderna för gruppboende kommer också att ställa högre krav på tillgång till kollektivtrafik.

Dricksvatten

Den VA-utredning som har gjorts har stora brister. Den visar exempelvis inte alla närliggande vattenbrunnar. Sammanlagt saknas minst sju brunnar, samtidigt som helt irrelevanta brunnar redovisas. Även en komplett redovisning av skolans två vattentäkter saknas. Dessa ligger i direkt anslutning till infartsområdet i planområdets södra del. Skolan har begränsad vattentillgång trots att de båda brunnarna samkörs. Konsekvensanalysen för skolans och närliggande fastigheters vattenförsörjning har alltså brister. Det är också en brist att skolans brunnar inte har skyddats både under byggtid och långsiktigt med vattentäktszon. Tre olika förslag till vattenförsörjning finns i planhandlingarna. Det alternativ som sannolikt kommer att väljas av exploatören har inte utretts. Inte heller bör det överlåtas åt exploatören att välja metod för dricksvattenförsörjning. Kommunen kan inte vara huvudman för ett system med enskilda brunnar. Det planerade vattenskyddsområdet skulle också innebära en försvårad markanvändning för angränsande fastigheter eftersom tillfälliga virkesavlägg kräver tillstånd från kommunen. Frågan om vattenförsörjning måste utredas på ett mer heltäckande sätt.

Avlopp och dagvatten

I södra delen av planområdet kommer både infiltrationsyta för avlopp och uppsamlingsdamm för dagvatten att placeras. Från båda systemen behöver vatten avledas med infiltration och breddning till befintliga åkerdiken och åkerdräneringar nedströms planområdet. Funktionen i åkerdräneringarna är idag kraftigt nedsatt och behöver åtgärdas för att föreslagna dagvattenåtgärder och avloppsanläggningen ska vara genomförbar. Det är en stor brist att dagvatten och avlopp ska vara beroende

av privata markägares åkerdräneringar och diken. Det skapar också oklarheter i vem som ska bekosta och ta ansvar för eventuella förbättringsåtgärder. Med tanke på bl.a. markens lutning nedströms infiltrationsytan finns även risk för att avloppsvattnet kan påverka kvalitén på dricksvattnet i skolan och närliggande fastigheter. En mer heltäckande geohydrologisk undersökning måste genomföras.

Energihushållning och energiförsörjning

Detaljplanen reglerar inte hur energiförsörjningen till området ska ske. De ambitioner som finns om energieffektiva hus, solceller m.m. är inte tvingande för exploatören. Kommunen har i sitt beslutsunderlag för att inte genomföra en miljökonsekvensbeskrivning antagit att de ökade utsläppen från trafiken ska kompenseras med energieffektivt byggande. Ambitionerna gällande energieffektivt byggande måste därför göras tvingande för exploatören, annars har beslutet att inte genomföra en miljökonsekvensbeskrivning fattats på allt för vaga grunder.

Radon

Enligt kommunens egen checklista för bedömning av behovet av en miljökonsekvensbeskrivning ligger området inom högriskområde för markradon. Enligt planhandlingarna klassificeras dock marken som normal och det anges att byggnader ska uppföras radonsäkra om inte en undersökning visar att markradonen underskrider de tillåtna värdena. Olika handlingar beskriver alltså de faktiska förhållandena beträffande radon på olika sätt. Planen är därmed baserad på felaktiga antaganden och underlag.

Sammanfattning

Sammantaget bygger planen på felaktiga eller otillräckliga underlag. En exploatering i den omfattning som detaljplanen medger är allt för beroende av omständigheter som inte har analyserats tillräckligt. En exploatering av denna omfattning skulle inte vara något problem om den lokaliserades till en tätort där resurser och system för vatten, avlopp, kollektivtrafik o.s.v. finns.

DOMSKÄL

Rätten att överklaga en detaljplan

Ett beslut att anta en detaljplan får enligt 13 kap. 8 § PBL och 42 § förvaltningslagen (2017:900) överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

Rätt att överklaga enligt 42 § förvaltningslagen anses förutsätta att beslutet antingen påverkar klagandens rättsliga ställning eller rör ett intresse som han eller hon har och som erkänts av rättsordningen. Avgörande för rätten att överklaga är således den effekt som beslutet får för klaganden (jfr NJA 2015 s. 976 och NJA 2017 s. 421). Enligt praxis anses beslut om detaljplaner angå ägare till de fastigheter som ligger inom planområdet eller som gränsar direkt till detta eller endast skiljs åt av en väg. Skulle en fastighet i nära grannskap vara berörd på något särskilt sätt kan även den omständigheten medföra att beslutet angår ägaren så som förutsätts för rätt till överklagande. En sådan omständighet kan vara att den planerade bebyggelsen förutsätter genomfartstrafik vid fastigheten (se t.ex. NJA 2017 s. 421).

Dessutom får enligt 13 kap. 11 § PBL ett beslut om att anta en detaljplan överklagas enbart av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda, om inte beslutet har gått sakägaren emot genom att förslaget har ändrats efter granskningstiden eller om överklagandet grundas på att beslutet inte har tillkommit i laga ordning.

För att ha rätt att överklaga ett beslut om detaljplan krävs alltså att både 13 kap. 8 och 11 §§ PBL samt 42 § förvaltningslagen är uppfyllda.

En ideell förening eller annan juridisk person får, enligt 13 kap. 12 § PBL, överklaga ett beslut om att anta en detaljplan om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan p.g.a. att planområdet tas i anspråk för verksamheter eller

åtgärder som anges i 4 kap. 34 § PBL, t.ex. för industriändamål eller ett köpcentrum.

Mark- och miljödomstolens bedömning i frågan om klagorätt

Domstolen konstaterar inledningsvis att AB och DG inte före utgången av granskningstiden skriftligen har fört fram synpunkter på detaljplanen. En klagande som inte uppfyller kraven om att skriftligen ha yttrat sig tidigare under planprocessen har endast i undantagsfall rätt att senare överklaga detaljplanen till domstol. De har dock anfört jäv som en av grunderna till varför de anser att detaljplanen ska upphävas och får därmed anses ha gjort en invändning om att beslutet inte har tillkommit i laga ordning. AB och DG kan därför ha rätt att överklaga detaljplanen trots att de inte tidigare fört fram synpunkter. Det krävs då att de även är berörda på det sätt som beskrivits ovan.

SAs, UAs, ABs, DGs, ÅVs, EVs och NTs fastigheter ligger inte ligger inom planområdet och de gränsar inte heller direkt till området.

SAs, UAs, ABs, DGs, ÅVs och EVs fastigheter ligger strax väster om planområdets södra del. NTs fastighet ligger ungefär en halv kilometer sydost om planområdet. Att de bor relativt nära planområdet innebär i sig inte att kommunens antagandebeslut angår dem på ett sådant sätt att de har rätt att överklaga det (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 4 juli 2017 i mål nr P 4560-17).

Den krets av sakägare som har möjlighet att lämna synpunkter under en detaljplaneprocess är större än den krets som senare har rätt att överklaga ett beslut om att anta planen. Att kommunen under planprocessen har betecknat någon som sakägare medför alltså inte med automatik rätt att överklaga detaljplanen till domstol. Exploateringsgraden som sådan, det antal människor som kan tänkas flytta till området när planen är genomförd eller att fler kommer röra sig i skogen vid

området ger i sig inte heller klagorätt. Detsamma gäller i fråga om störningar från t.ex. byggtrafik och sprängningar som kan komma att pågå under byggtiden.

Förändringar i trafiken har under vissa omständigheter bedömts medföra klagorätt. En fastighetsägare kan t.ex. orsakas påtagliga olägenheter av ett planbeslut genom att den planerade bebyggelsen förutsätter genomfartstrafik vid fastigheten, även om fastigheten ligger utanför planområdet (se NJA 2017 s. 421). En fastighetsägare har också tillerkänts klagorätt när en detaljplan skulle medföra påtagligt ökad båttrafik vid klagandens fastighet, trots att fastigheten inte angränsade till planområdet (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 4 juli 2017 i mål nr P 4560-17). I ett annat fall har fastighetsägare längs en väg, vilken skulle bli den enda in- och utfarten till planområdet, tillerkänts klagorätt trots att fastigheterna inte låg i direkt anslutning till planområdet. I planområdet, som var ett industriområde som inte användes, skulle byggas cirka 147 nya lägenheter. Den nya bostadsbebyggelsen skulle innebära en trafikökning om cirka 800 trafikrörelser per årsmedeldygn på klagandenas väg. Trafikökningen ansågs påtaglig och de klagande var redan utsatta för buller från spårtrafik (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 13 april 2018 i mål nr P 7465-17). Bedömningen av klagorätt ska dock göras med viss restriktivitet (NJA 2017 s. 421).

SAs, UAs, ABs, DGs, ÅVs och EVs fastigheter ligger alla samlade och relativt nära planområdet. Deras fastigheter ligger också nära väg 934 och Skepptuna skola – framförallt ABs, DGs, ÅVs och EVs fastigheter. De har bl.a. fört fram att trafiken skulle öka påtagligt, att vägnätet inte skulle klara den förväntade trafikökningen, att trafiken tidvis är intensiv vid skolan och att väganslutningen till planområdet skulle leda till sämre trafiksäkerhet.

Domstolen bedömer att ett genomförande av detaljplanen skulle innebära ökad trafik på vägarna i området. Till skolan kommer gång- och cykelväg att anläggas, men det är troligt att biltrafiken i viss mån ökar även till skolan och därmed på

skolans avlämningsplats. SAs, UAs, ABs, DGs, ÅVs, EVs fastigheter är dock inte belägna på så sätt att trafiken till vare sig planområdet eller skolan skulle orsaka genomfartstrafik i anslutning till deras fastigheter. Ökningen av trafiken till skolan och ute på väg 934 kan vidare inte förväntas bli så stor att de därför skulle ha rätt att överklaga detaljplanen. Frågan om trafiksäkerheten medför inte heller talerätt för dem.

NTs fastighet ligger ännu längre bort från både planområdet, dess väganlutning till väg 934 och från skolan. Han kan därför inte heller anses vara berörd av den förändring i trafiksituationen som kommer att uppstå på de platserna. Hans fastighet ligger strax öster om väg 930. Även om ett genomförande av detaljplanen skulle innebära en viss trafikökning även på den vägen medför detta inte att han är berörd av detaljplanen på det sätt som krävs för klagorätt.

Genomförandet av planen kan inte antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för något av de ändamål som avses i 4 kap. 34 § PBL. LRF Skepptuna/Lunda och Skepptuna bygdegårdsförening har därför inte klagorätt med stöd av 13 kap. 12 § PBL.

Skepptuna bygdegårdsförening har även fört fram att de i egenskap av fastighetsägare berörs av planen på så sätt att de har klagorätt. Den förväntade trafikökningen och dricksvattenfrågan medför inte klagorätt heller för bygdegårdsföreningen. Beträffande gång- och cykelväg anges i planbeskrivningen att kommunen och markägaren till planområdet ska träffa avtal om servitut för att reglera möjligheten till en gång- och cykelförbindelse mellan planområdet och väg 934. Att avtalet ska upprättas med kommunen tolkar domstolen som att gång- och cykelvägen ska anläggas på kommunal mark och inte över bygdegårdsföreningens fastighet. Bygdegårdsföreningen har därför inte klagorätt heller på denna grund. Det som Bygdegårdsföreningen anfört i fråga om ansökan om gemensamhetsanläggning hos Lantmäteriet prövas inte i målet om detaljplanen. Därmed är inte heller

Skepptuna bygdegårdsförening berörd av detaljplanen på det sätt som krävs för klagorätt.

Sammanfattningsvis kommer mark- och miljödomstolen fram till att varken SA, UA, AB, DG, ÅV, EV, NT, LRF Skepptuna/Lunda eller Skepptuna bygdegårdsförening är berörda på det sätt som krävs för att de ska ha klagorätt. Inte heller är förutsättningarna uppfyllda för att LRF Skepptuna/Lunda eller Skepptuna bygdegårdsförening ska ha klagorätt i egenskap av föreningar. De har därmed inte rätt att överklaga beslutet om att anta detaljplanen och deras överklaganden ska avvisas.

Målet i sak

Utgångspunkter för prövningen

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (se 1 kap. 2 § PBL). Detta ger kommunen en betydande frihet när det gäller planläggning av markens användning inom ett visst område. Kommunen ska vid planläggning beakta både enskilda och allmänna intressen (2 kap. 1 § PBL).

En instans som överprövar en kommuns beslut att anta en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § första stycket PBL). Om beslutet strider mot en rättsregel ska detaljplanen som huvudregel upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse (13 kap. 17 § andra stycket PBL). Mark- och miljödomstolens prövning är alltså avgränsad till om kommunens beslut omfattas av det handlingsutrymme som kommunen har enligt plan- och bygglagen och om de krav som finns på beslutsunderlag och beredningsförfarande är uppfyllda. Det innebär att domstolen prövar den valda utformningens laglighet – inte om det finns bättre lösningar på vissa planeringsfrågor eller om kommunen valt den bästa lösningen. Prövningen omfattar också om kommunen gjort en rimlig

avvägning mellan de enskilda och allmänna intressena som kan stå emot varandra i planärendet (se prop. 2009/10:215 s. 87 ff.).

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet och möjligheterna att ordna trafik (2 kap. 5 § PBL). Vid planläggningen ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan (2 kap. 6 § PBL).

Enligt 11 kap. 10 § PBL ska länsstyrelsen, efter att den fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta en detaljplan, besluta om den ska överpröva beslutet att anta planen. Att länsstyrelsen bedömt planen som godtagbar i en fråga om länsstyrelsen ska bevaka som regional planmyndighet innebär i många fall att det inte finns skäl för den överprövande myndigheten att frångå den bedömningen. Det finns dock inget som hindrar att överprövande myndighet gör en annan bedömning (se MÖD 2014:12 och MÖD 2016:13).

Prövningens omfattning

Klagandena har begärt att mark- och miljödomstolen ska upphäva planen. De har också föreslagit att planen omarbetas till att omfatta 10–20 bostäder och fem bostäder för gruppboende/seniorboende och att de synpunkter som förs fram i överklagandet i detta mål tillgodoses vid ett sådant omarbetande. Domstolens prövning omfattar dock enbart frågan om den antagna detaljplanen ska upphävas eller fastställas.

Invändningen om jäv m.m.

Enligt förvaltningslagen är, vid ett antal olika situationer, den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet jävrig. Exempel på sådana situationer är om personen kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning eller om det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i

ärendet kan ifrågasättas. För att frågan om jäv ska kunna aktualiseras krävs alltså att personen i fråga tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka utgången i ärendet.

Exploatören har utifrån vad som framgår av handlingarna i planärendet inte deltagit i några nämndbeslut eller annan typ av handläggningsåtgärder. Ärendet har hanterats av en extern konsult i stället för av någon på stadsbyggnadsnämnden. Beslutet om att anta detaljplanen har fattats av kommunfullmäktige. Eftersom exploatören inte har varit delaktig i handläggningen på ett sätt som kunnat påverka beslutet om detaljplanen kan det inte av det skälet anses ha förelegat en jävssituation. Det har inte heller framkommit några uppgifter om och i så fall på vilket sätt konsulten eller kommunfullmäktige skulle ha en sådan relation till exploatören som gör att deras opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Mark- och miljödomstolen anser därför inte att det finns skäl att upphäva detaljplanen på grund av jäv.

Frågor om hanteringen av kommunanställdas bisysslor prövas inte i målet om detaljplan.

Brukningsvärd jordbruksmark

Av planbeskrivningen framgår att jord- och skogsbruksmark i begränsad utsträckning kommer att tas i anspråk för byggnation och grönytor. Ungefär 5,5 hektar jordbruksmark berörs av detta. Av ytan som tas i anspråk föreslås 27 procent bebyggas, 12 procent hårdgöras till vägar medan resterande 61 procent föreslås bli naturmark och ytor för odling och friluftsliv. Ianspråktagandet kompenseras i viss mån genom att den större sammanhängande delen föreslås bli ytor för närodling, rekreationsområde för lek och vistelse samt ytlig dagvattenhantering och därmed bli möjlig att återföra som odlingsbar mark vid behov.

Bostadsbyggande är ett väsentligt samhällsintresse. Området är enligt planbeskrivningen, på grund av influensområdet för flygbuller från Arlanda flygplats, en av få möjliga platser för ny bostadsbebyggelse i den nordöstra delen av

Sigtuna kommun. Det är således svårt att finna annan mark att ta i anspråk i stället. Mark- och miljödomstolen bedömer att kommunen har motiverat varför jord- och skogsbruksmark behöver tas i anspråk för bebyggelse på platsen och varför annan mark inte används. Länsstyrelsen har vidare inte framfört några synpunkter beträffande ianspråktagandet av jordbruksmarken under planprocessen och inte heller överprövat planen enligt 11 kap. 10 § PBL. Länsstyrelsen har därmed bedömt att en exploatering på aktuellt område inte är att anse som olämplig. Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att ifrågasätta denna bedömning. Planen strider därmed inte mot bestämmelserna om brukningsvärd jordbruksmark i 3 kap. miljöbalken.

Riksintresse för kulturmiljövården och utformningen av området

Planområdet ligger inom riksintresse för kulturmiljövården; Skepptuna-Närtuna-Gottröra. Området utgör en dalgångsbygd utmed den under forntiden viktiga Långhundraleden, dominerad av mindre byar med rikt fornlämningsbestånd. Uttryck för riksintresset är järnåldersgravfält invid byar och ensamgårdar, den öppna odlingsbygden i den flacka dalgången, runristningar, äldre vägnät och spår av den tidigare Långhundraledens sträckning, gårds- och bybebyggelsen samt Skepptuna sockencentrum med bl.a. stor medeltidskyrka.

Av planbeskrivningen framgår att planområdet ligger i utkanten av dalgångsbygden, att det består av ett eget väl avskärmat landskapsrum och att detaljplanen tagit hänsyn till de närliggande kulturmiljöerna genom att fokusera bebyggelsen till skogsmark och längs skogsbryn. Vidare anges att bebyggelsen i söder mot dalgången har begränsats till en våning. Bestämmelser har också införts på plankartan om naturnära fasad- och takmaterial för att säkerställa att den bebyggelse som kommer kunna ses från dalgången (riksintresset) får ett naturnära och för kulturmiljön väl anpassat utseende. Det framgår även att marken kring de fornminnen som finns inom planområdet har skyddats genom bestämmelsen ”Natur”.

Länsstyrelsen lämnade under granskningen synpunkter beträffande skydd av riksintresset men har, efter antagandet av planen, valt att inte överpröva den enligt 11 kap. 10 § PBL. Mark- och miljödomstolen tolkar detta som att Länsstyrelsen, efter de revideringar av planen som gjorts efter granskningen, bedömt att förslaget tillgodoser riksintresset. Mark- och miljödomstolen finner ingen anledning att frånga länsstyrelsens bedömning i denna fråga.

Gällande utformningen av området noterar domstolen att det inte finns någon illustration över hur bebyggelsen skulle kunna gestalta sig, vilket är en brist. Efter granskningen har dock vissa justeringar genomförts avseende bestämmelserna för bebyggelsens höjd och utformning, för att bättre anpassa och styra bebyggelsens utformning i förhållande till omgivningen. Exploateringen är större jämfört med befintlig bebyggelse i området och kommer därmed att innebära förändringar. Domstolen anser dock att detta ligger inom kommunens handlingsutrymme. Bebyggelsens närmare utformning prövas i samband med bygglov. Det som anförs i denna del utgör därmed inte skäl för att upphäva detaljplanen.

Påverkan på befintlig näringsverksamhet

Hästhållning finns i dag i närområdet, närmast på fastigheten sydväst om planområdet. I planens har man med kryssmark säkerställt ett skyddsavstånd till befintliga hästhagar. Avståndet mellan hästhållning och bostadsbebyggelse följer Boverkets rekommendationer. Dessa anger inte några exakta avstånd som måste hållas, men vid bedömningen ska hänsyn tas till bl.a. topografi, växtlighet, placering av gödselhantering m.m. Domstolen bedömer inte att de planerade bostäderna kommer att påverkas av eller påverka intilliggande hästverksamhet negativt. Den närmare prövningen av vilka avstånd som är lämpliga sker inom ramen för kommande bygglovsprövningar. Domstolen anser inte heller att det har framkommit att ett genomförande av detaljplanen skulle försvåra möjligheterna till skogs- och jordbruk eller andra verksamheter i området.

Planförfarandet

De klagande menar att antalet bostäder har utökats under processens gång. Mark- och miljödomstolen anser inte att 60 bostäder utgör en ökning jämfört med det initialt tänkta antalet 40–80, men har förståelse för att klagandena har synpunkter på exploateringens storlek och att den kommer att medföra en stor förändring i området. Domstolen finner dock att detta ligger inom det handlingsutrymme som kommunen har att besluta om markanvändning.

Skola

Av planbeskrivningen framgår att det finns förskola och skola i anslutning till planområdet. Det får därmed anses att det finns förutsättningar för att lösa service i form av skola för de planerade bostäderna. Att behovet av skolplatser är tillräckligt är dock inget som kan regleras i den aktuella detaljplanen.

Trafik

Angöringen till planområdet kommer att ske från väg 934. Av handlingarna framgår att vägen har låg standard, är ganska smal och har många kurvor samt att Trafikverket inte planerar några förbättringsåtgärder för vägen. Anslutningen kräver tillstånd av och ska samrådas med Trafikverket. Ett avtal som reglerar denna fråga kommer att träffas mellan Trafikverket och exploitören. Planen ger förutsättningar för anslutningen men den närmare utformningen av anslutningsvägen och hur denna kan lösas på ett trafiksäkert sätt får prövas i ett senare skede/i samband med bygglov. Kommunens bedömning är dock att befintligt vägnät kan klara den ökade trafiken.

En gång- och cykelväg från planområdet till skolan och busshållplatsen kommer att anläggas. Av planens genomförandebeskrivning framgår att kommunen och markägaren ska träffa ett servitutsavtal för att reglera möjligheten till en sådan gång- och cykelförbindelse.

Utbudet av kollektivtrafik är begränsat i området och planområdet ligger också relativt långt från service, arbetsplatser m.m. Därför är det sannolikt att boende i området till en hög grad kommer att vara beroende av bil. Även om det naturligtvis är önskvärt att trygga en god tillgång till kollektivtrafik vid nybyggnation bedömer mark- och miljödomstolen att det inte är något som hindrar att marken i det aktuella området planläggs för bostadsbebyggelse.

Mark- och miljödomstolen bedömer sammantaget att planens redovisning av trafikförhållandena är tillräcklig och att exploateringen, även om den kommer att innebära en stor trafikökning, inte kan anses utgöra en betydande olägenhet för de klagande (se 2 kap. 9 § PBL). Det finns heller inte skäl att upphäva detaljplanen på grund av trafiksituationen.

Dricksvatten

Olika alternativ till dricksvattenförsörjning har studerats. Försörjningen skulle kunna lösas genom en gemensam vattentäkt från två brunnar alternativt genom en vattenförsörjning från flera brunnar. Därutöver skulle system med enskilda brunnar kunna anläggas. Pumpzoner och vattenskyddsområden för dricksvattenbrunnar har lagts in på plankartan för att säkerställa vattenförsörjningen. Av utredningen framgår dock att vattentillgången är god och tillräcklig för att försörja de planerade bostäderna. Vilken metod eller vilka metoder som slutligen kommer att väljas kommer att avgöras i samband med exploateringen och kommande bygglovsprövning.

Länsstyrelsen ska, förutom de statliga intressen som ska bevakas, även verka för att bebyggelse m.m. inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor eller översvämning. Länsstyrelsen har haft vissa synpunkter på de tänkta lösningarna för dricksvatten under planprocessen, men valt att inte överpröva planen. Länsstyrelsen har därmed bedömt att dricksvattenförsörjningen kommer att kunna tryggas utan risk för människors hälsa. Mark- och miljödomstolen delar bedömningen att de utredningar som har gjorts beträffande dricksvatten är tillräckliga. Domstolen anser inte heller att planerad lösning för

dricksvatten skulle försvåra markanvändningen på angränsande fastigheter. Befintliga dricksvattenbrunnar i närområdet bedöms inte påverkas av planerade avlopp. Det finns alltså inte skäl att upphäva planen med anledning av vad som förts fram gällande dricksvatten. Kommunen är huvudman för VA och ansvarig för områdets VA-anslutning

Dagvatten och avlopp

Exploateringen ska inte bidra till en ökad avrinning eller ökad föroreningsgrad. För att uppnå detta mål finns avsatta ytor för dagvattenhantering samt planbestämmelser för att minska föroreningar. Lokalt omhändertagande av dagvatten ska ske inom varje fastighet med breddning till lokala svackdiken, för att sedan ledas till dagvattendammar. I den södra delen av planområdet anläggs en utjämningsdamm som utformas som en våtmark. Våtmarkens volym och bräddningen till åkerdiket kommer att strypas för att avrinningen från området inte ska öka. Dagvattnet kommer att renas i flera steg och asfalterade ytor förses med lokal rening. Avloppsvatten renas i lokalt reningsverk och infiltreras i områdets södra del (LN-området). Allt flöde bedöms kunna hanteras inom planområdet och återförenas i renad form till grundvattnet.

Länsstyrelsen påpekade tidigt under planprocessen att avlopps- och dagvatten kan beröra nedströms liggande vattenförekomster i Åkerströmmen-Holmboåns avrinningsområde, som har problem med övergödning. Därför klargjordes att en rad åtgärder krävdes för att miljö kvalitetsnormer för vatten ska kunna uppfyllas, bl.a. miljömässigt godtagbara lösningar för VA och dagvatten. Eftersom länsstyrelsen efter antagandebeslutet inte har överprövat planen med hänvisning till människors hälsa och säkerhet får det ses som att de bedömt att vatten och avlopp efter den ytterligare utredning och åtgärder som genomförts går att ordna. Mark- och miljödomstolen finner inga skäl att frångå länsstyrelsens bedömning. Det finns därmed heller inte skäl att upphäva planen med anledning av synpunkterna på avloppshantering och dagvatten.

Övrigt

Domstolen bedömer att vad de klagande anfört i fråga om bl.a. energihushållning, energiförsörjning och radon inte heller utgör skäl för att upphäva detaljplanen.

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning har genomförda utredningar och övrigt underlag varit tillräckligt för att ligga till grund för kommunens beslut och för domstolens prövning. Vad de klagande fört fram gällande brister i fråga om utredningsmaterial medför därmed inte att detaljplanen ska upphävas.

Ett genomförande av detaljplanen kommer att innebära stora förändringar för de boende i närområdet. Som har framgått ovan kan domstolen inte pröva om det finns bättre lösningar på vissa planeringsfrågor eller om kommunen valt den bästa lösningen. Mark- och miljödomstolen bedömer att enskilda intressen har beaktats i tillräcklig omfattning och att de avvägningar som kommunen har gjort faller inom ramen för det handlingsutrymme vid planläggning som kommunen har enligt PBL. Det har därmed inte framkommit att beslutet om att anta detaljplanen skulle strida mot någon rättsregel. Planbeslutet ska därför stå fast.

Sammanfattningsvis kommer domstolen alltså fram till att det inte finns skäl att upphäva planen och att överklagandena ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 427)

Överklagande senast den 2 november 2018.

Åsa Marklund Andersson

Ewa Andrén Holst

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Åsa Marklund Andersson och tekniska rådet Ewa Andrén Holst. Målet har föredragits av beredningsjuristen Helén Thorö.